

РЕЦЕНЗІЯ НА МОНОГРАФІЮ «СТУДІЇ З ПРИКЛАДНОЇ ФРАЗЕОЛОГІЇ: ЛІНГВОДИДАКТИКА, НАВЧАЛЬНА ФРАЗЕОЛОГІЯ, КОНТРАСТИВНА ФРАЗЕОЛОГІЯ», Г. КУЗЬ, ПРЯШІВ: ВИД-ВО ПРЯШІВСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ, 2024, 212 С.

Оксана ДАСКАЛЮК,

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича,
o.daskaliuk@chnu.edu.ua

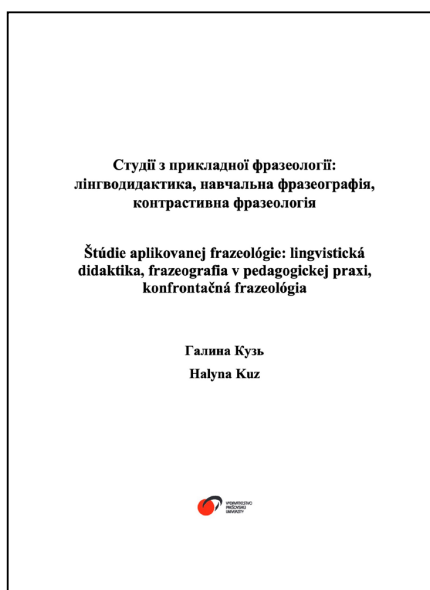
REVIEW OF THE MONOGRAPH «STUDIES IN APPLIED PHRASEOLOGY: DIDACTICS IN TEACHING LANGUAGE, EDUCATIONAL PHRASEOGRAPHY, CONTRASTIVE PHRASEOLOGY», H. KUZ, PRESOV: UNIVERSITY OF PRESOV, 2024, 212 P.

Oksana DASKALIUK,

Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University,
ORCID ID:0000-0002-6977-6961, REASERCHER ID: E-3457-2016.

Daskaliuk Oksana. Review of the monograph «Studies in applied phraseology: didactics in teaching language, educational phraseography, contrastive phraseology», H. Kuz, Presov: University of Presov, 2024, 212 p. The proposed monograph presents studies that deal with various aspects of including phraseology in learning the Ukrainian language as foreign. The effectiveness of communication, in addition to knowledge of the language, also depends on other factors: conditions and culture of communication, rules of etiquette, understanding of non-verbal forms of expression, social norms of linguistic and non-verbal behaviour, and availability of deep background knowledge.

Keywords: monograph, linguistic didactics, phraseology, linguistic culture, phraseography.

Авторка рецензованої монографії поставила за мету довести важливість включення фразеологізмів до програм викладання української мови іноземцям (УМІ). Особливо це актуально сьогодні, зважаючи на те, що державних сертифікаційних екзаменів з УМІ на державному рівні все ще не впроваджено і робота над їх підготовкою триває, а тому лінгвістичне та методичне обґрунтування введення фразеології в ці програми є доволі таки на часі.

Монографія складається із трьох розділів, у яких представлено тексти, частину яких було опубліковано в українських та зарубіжних виданнях протягом останніх 10 років, в них розглянуто окремі проблеми лінгводидактичного опрацювання української фразеології. У першому розділі *Фразеологія у навчанні української*

мови як іноземної названо загальні підстави використання фразеології в УМІ, загальнодидактичні та лінгвістичні принципи залучення фразеології, окремі підрозділи присвячено використанню біблійної фразеології, яка знайома студентам з рідної мови, а тому є хорошим дидактичним матеріалом (до речі, авторка пояснює розбіжності в розумінні певних таких висловів), ономастичної фразеології, що дозволить пояснити іноземним студентам культурологічні особливості власних навіз, які для українців мають певне символічне значення, крилатих висловів української мови, що розширить знання про художню українську літературу та її авторів. Галина Кузь слушно відзначає, що залучення фразеології до навчання УМІ має враховувати цілий комплекс критеріїв (уживаності, актуальності, відповідності рівню вивчення мови, комунікативної цінності та ін.), а не лише інтуїцію укладачів підручників чи лінгвокраїнознавчі цінності фразем, як це практикують сьогодні. У підрозділі 1.2. згадано цікавий фразеологізм на позначення повітряної тривоги – червона рута, який з цим значенням ще ніде нам не траплявся.

Другий розділ *Фразеологічний мінімум як основа лінгвокраїнознавчих та навчальних фразеологічних словників* містить тексти, у яких представлено наявні у слов'янській фразеології та лінгводидактиці підходи до визначення фразеологічного / пареміологічного мінімумів як вичерпних переліків фразеологізмів чи паремій, що відповідають дидактичним цілям і можуть бути запропоновані для вивчення на різних мовних рівнях, а також можуть скласти основу навчальних та лінгвокраїнознавчих словників. У підрозділі 2.1. ретельно розглянуто наявні словники та задіяні підходи до вивчення активного запасу фразеологізмів у працях як українських, так і закордонних дослідників цієї теми, звернуто увагу на потребу в перекладацьких

словниках крилатих висловів, а також визначено критерії лінгвокраїнознавчої цінності для відбору фразеологічних та пареміологічних одиниць до навчального матеріалу на різних етапах вивчення мови. Далі маємо огляд науково-методичних праць з УМІ, підсумком якого є доволі слушне зауваження про відсутність в них лінгвокультурологічних мінімумів, хоча знання відомих прецедентних текстів є запорукою успішної комунікації тих, хто вчить мову, надалі. У запропонованому мінімумі (для рівнів А1-А2) інколи немає словацьких відповідників або тлумачення фразеологізму. Варто зупинитися на прикладному спрямуванні цього розділу: авторка не лише аналізує методики відбору фразеологічного мінімуму, але й подає приклади їх реалізації; маємо тут змодельовані фразеологічні мінімуми для словацькомовної аудиторії (рівень А1-А2), слов'яномовної (рівень В1-В2, паремійна частина). Методика відбору крилатих висловів для їх вивчення іноземцями представлена в першому розділі (підрозділ 1.6), який рекомендуємо перенести до другого розділу. У підрозділі 2.5. подано аналіз наявної на сьогодні української навчальної фразеографії та способів представлення лінгвокраїнознавчої інформації в українських, польських, російських фразеологічних словниках різного типу. Окрім того, запропоновано до розгляду епітими як з художньої літератури, так і з маскультури та мовлення політиків, які могли б доповнити навчальний матеріал для рівнів С1-С2.

Третій розділ *Зіставні студії з української та словацької фразеології* провадить порівняльний аналіз найбільш перспективних з огляду на лінгводидактику груп фразеології української та словацької мов: фразеології із назвами кольорів, ономастичної, біблійної та народно-розмовної фразеології. Важливим з погляду поглиблення теорії та методики зіставного вивчення фразеології є підрозділ 3.1., в якому на матеріалі колірної фразеології Галина Кузь уточнює лінгвокультурологічні параметри зіставного аналізу фразеологізмів з метою їх врахування при укладанні лінгвокраїнознавчих навчальних словників для словацькомовних студентів. І знову авторка наголошує на важливості внесення до програм УМІ вивчення фразеологічних одиниць, що поліпшить комунікацію студентів з носіями мови загалом, професійну зокрема. Також слушно зазначає, що при викладанні іноземної мови варто звертати увагу на безеквівалентні фразеологізми, а також фразеологію, що незначно відрізняється на формальному чи семантичному рівні, адже це не лише цікаво для студентів, а й убезпечить їх надалі від помилок, спричинених міжмовними омонімами. Представлені в цьому розділі наукові огляди є вагомим внеском в українсько-словацькі порівняльні студії в цілому, адже останні мають ще багато незаповнених лакун і велику перспективу. Підрозділ 3.6. буде цікавим не лише для викладачів, які навчають іноземних студентів української мови, а й перекладачам, оскільки в ньому на перекладі

«Тіней забутих предків» Михайла Коцюбинського словацькою мовою продемонстровано, як потрібно працювати з фразеологізмами, щоб зберегти всю їхню лінгвокультурну цінність та національно-культурну інформацію, закладену в них. У резюме подано короткі підсумки до всіх розділів з виділенням найважливіших моментів в кожному й акцентуванням на необхідності включити фразеологізми до курсів вивчення УМІ.

Авторка монографії враховує та цитує в тексті найновішу наукову літературу з проблем лінгводидактики, фразеології, лінгвокультурології, фразеографії, залучає до аналізу напрацювання українських, польських, словацьких, російських лінгвістів. Потребує деякого корегування використання термінів *фразеологізм*, *фразеологічна одиниця* до різного типу стійких конструкцій, з-поміж яких є багатослівні назви типу *марунові берети*, *зелений чай*, термінологічні сполуки *білий віриш*, *чорна віспа*; перифрази *біла смерть*, *біле золото*.

Варто зауважити, що пропонувані в монографії теоретичні та практичні підходи до навчання іноземців через посередництво фразеологічного фонду мови як джерела лінгвокультурної інформації та знаряддя формування комунікативної компетенції Галина Кузь протестувала під час викладання української мови на кафедрі українознавства Ягеллонського університету в Кракові (Польща) та в Інституті україністики Пришівського університету (Словачина), де працювала лекторкою української мови протягом 11 років загалом.

Згадані в рецензії недогляди не знижують загального високого наукового рівня рецензованої монографії.

Даскалюк Оксана – кандидат філологічних наук, доцент кафедри історії та культури української мови Чернівецького національного університету ім. Ю. Федьковича, автор близько 50 праць наукового та навчально-методичного ґатунку, 1 стаття в колективній монографії, 4 навчально-методичні посібники, участь в укладанні Словника звертань української мови. Коло наукових інтересів: комунікативна лінгвістика, лінгвістика впливу, психолінгвістика, українознавство як елемент навчання іноземних студентів української мови.

Daskaliuk Oksana – PhD in Philology; Associate Professor in the Department of History and Culture of the Ukrainian Language, Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University; author of about fifty scientific, educational and methodological publications, including one article in a collective monograph, four educational and methodological manuals; participated in compiling a Dictionary of Phrases of Address in the Ukrainian Language. Scientific interests: communicative linguistics, linguistics of influence, psycholinguistics, Ukrainian studies as an element of teaching foreign students Ukrainian language.

Received: 20.11.2024

Advance Access Published: December, 2024

© O. Daskaliuk, 2024